

УДК 37.091.31:355.541.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.44>

НОВІ ПІДХОДИ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Бодирєв Д.А.,

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-1070-619X>

Завістовський О.Д.,

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0002-0126-5102>

Бодирєв Д.А., Завістовський О.Д. Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану.

У статті визначено зміни та модифікації в методиці викладання та вивчення вогневої підготовки в ЗВО МВС України зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. Наразі практично-тактичні можливості з проведення занять з вогневої підготовки, які регламентовані та рекомендовані відповідними нормативно-правовими актами (не лише загальними методичними рекомендаціями щодо підготовки студентів цивільних вищих навчальних закладів, а й наказами, інструкціями та розпорядженнями спеціалізованих навчальних закладів з особливими умовами навчання, а також практичних курсів з підвищення кваліфікації), не відповідають до реальних умов і ситуацій застосування вогнепальної зброї. Визначено та окреслено проблематику сучасних методів використання та застосування зброї, специфіку змін у методиці викладання вогневої підготовки, змін, пов'язаних з підвищенням рівня володіння вогнепальною зброєю та психологічного сприйняття її застосування під час воєнного стану у закладах вищої освіти. Зазначено особливості та методики викладання вогневої підготовки в ЗВО МВС України, загалом та зазначено інновації у цій сфері.

Також у статті зазначено важливість вогневої підготовки, яка є складовою частиною професійної підготовки здобувачів в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, спрямованих на формування, розвиток і вдосконалення навичок і умінь, необхідних для впевненого володіння зброєю при виконанні оперативно - службових завдань.

Досліджено та проаналізовано, що кількісні показники практичної діяльності надають більший вплив на ефективність та результативність

кінцевих навичок – вміння правильно поводитися зі зброєю та стріляти, в різних умовах службової діяльності.

Ключові слова: вогнева підготовка, методика, навчання курсантів, навчання в умовах воєнного стану.

Bodyrev D.A., Zavistovsky O.D. New approaches in the method of teaching shooting training during the state of martial.

The article identifies changes and modifications in the methodology of teaching and studying shooting training under martial law. Currently, the practical and tactical possibilities for conducting shooting training classes, which are regulated and recommended by the relevant regulatory and legal acts (not only by general methodical recommendations for the training of students of civilian higher educational institutions, but also by orders, instructions and orders of specialized educational institutions with special conditions of study, as well as practical training courses), do not correspond to the real conditions and situations of using firearms. The problems of modern methods of use and application of weapons, the specifics of changes in the methodology of teaching fire training, changes related to the increase in the level of ownership of firearms and the psychological perception of their use during martial law in higher educational institutions are defined and outlined. The features and methods of teaching fire training in general are indicated, and the innovations in this area are indicated.

The article also mentions the importance of fire training, which is an integral part of the professional training of applicants in institutions of higher education with specific conditions of study, aimed at the formation, development and improvement of

skills and abilities necessary for confident possession of weapons when performing operational - official tasks.

It has been studied and analyzed that the quantitative indicators of practical, tactical activity have a greater impact on the efficiency and effectiveness of the final skills - the ability to properly handle weapons and shoot.

Key words: fire training, methodology, training of cadets, training under martial law.

Постановка проблеми. Навчання та вдосконалення навичок стрільби з вогнепальної зброї здійснюється під час проведення занять з вогневої підготовки. Професійно-прикладну бойову підготовку зі стрільби проходять усі співробітники правоохоронних органів. Однак на практиці навіть чинні співробітники не завжди можуть похвалитися гарними навичками стрільби.

Вогнева підготовка є складовою частиною професійної підготовки поліцейських і спрямована на формування, розвиток і вдосконалення навичок і умінь, необхідних для впевненого володіння зброєю при виконанні оперативно – службових завдань. Готовність співробітників Національної поліції успішно діяти при затриманні правопорушників, багато в чому обумовлена впевненим володінням табельною зброєю [1].

Кризові явища, що відбуваються в суспільстві призвели до посилення злочинності, ускладнення кримінальної обстановки в нашій країні. Це змушує уряд і Міністерство внутрішніх справ як ніколи велику увагу приділяти питанням професійної підготовки співробітників Національної поліції, ефективності та якості професійної підготовки співробітників, вдосконалення процесу навчання стрільби з бойової зброї.

Аналіз наукових досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми.

Вогнева підготовка розглядається з різних сторін від її визначення до покращення методики викладання під час професійного навчання курсантів в цілому. Методика викладання вогневої підготовки досліджувалась такими вченими: Арабаджі О.М., Атаманенко І.О., Великий Ю.М., Волков Ю.М., Жуковський С.В., Заболотний С., Казначеев Д.Г., Лопаєва О.М., Матросов М.В., Мінченко О.В., Мислива О., Покайчук В.Я., Поливанюк В.Д., Резнік О.Г., Савченко М.С. та іншими. Але в їх працях не висвітлено в достатній мірі нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки.

Метою статті є висвітлення нових підходів у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Професійно-прикладний характер занять з вогневої підготовки – це основа, що закладає як первинні навички стрільби, так і надалі готує майданчик для вдосконалення та відточування навичок. Біль-

шість занять з вогневої підготовки має не теоретичну, а практичну форму.

Слід зазначити те що, кількісні показники практичної діяльності надають більший вплив на ефективність кінцевого результату – вміння правильно поводитися зі зброєю та влучно стріляти [1].

Професійно-прикладна бойова та фізична підготовка під час навчання поводження зі зброєю, виробленням навичок стрільби є спрямованим розвитком та підтримкою на оптимальному рівні тих психічних та фізичних якостей здобувачів, до яких у майбутньому будуть пред'являти підвищені вимоги. Крім цього професійно-прикладний характер вогневої підготовки передбачає напрацювання функціональної стійкості організму до умов майбутньої професійної поліцейської діяльності та формування прикладних рухових умінь та навичок.

Вогнева підготовка є одним з основних предметів професійної службової і фізичної підготовки співробітників Національної поліції і спрямована на формування стійких навичок у поводженні з вогнепальною зброєю, навчання особового складу діяти в умовах, пов'язаних з ефективним і правомірним її застосуванням [1].

Табельна зброя в руках поліцейського є не тільки символом влади, а й дієвим засобом в боротьбі з кримінальними елементами та забезпечення особистої безпеки, тому навчання стрільби з пістолета виступає важливою складовою в системі професійної підготовки працівників Національної поліції.

Тут слід акцентувати увагу на двох варіантах застосування табельної зброї в службовій діяльності поліцейського: стрільба на малих відстанях до 25 м, що вимагає хороших професійних навичок, знання тактико-технічних характеристик табельної зброї, і стрільби в умовах безпосередньої близькості до злочинця на відстані 3-10 м, де необхідні швидка реакція, володіння філігранною технікою швидкісної стрільби і тактичними прийомами відходу з лінії вогню [3].

Одним з найбільш важливих і відповідальних напрямів підготовки співробітників Національної поліції є питання застосування і використання сучасних зразків вогнепальної зброї.

Тренування без набоїв можна проводити на другому навчальному етапі або з навчальною зброєю, а також за допомогою електронних стрілецьких тренажерів.

Електронний стрілецький тренажер – це «спеціальний програмно-апаратний комплекс, що застосовується для моделювання реальних умов стрільби з різних видів стрілецької зброї. Він дає можливість виконувати всі основні елементи техніки стрільби. Використання електронного стрілецького тренажера робить тренування без набоїв наочним і зрозумілим» [1].

Виконання правильного пострілу вимагає від стрілка певної послідовності дій. Основу влучного пострілу складають елементи техніки стрільби: підготовка, хват, прицілювання, регуляція дихання, керування спуском курка з бойового взводу. Якщо здобувач правильно виконує всі елементи техніки стрільби при здійсненні пострілу в необмежений час, то і при стрільбі в обмежений час стрілок зможе виконати влучні постріли.

Відпрацювання елементів техніки стрільби з навчальною зброєю включає поетапне вивчення кожного з елементів із різними варіаціями:

- навчання різним способам хвата (утримання пістолета в руці або в руках);
- навчання різних стійок для стрільби (фронтальна, універсальна, штурмова);
- навчання правильної техніки прицілювання (винесення зброї на лінію прицілювання);
- навчання правильному диханню;
- навчання правильному натисканню на спусковий гачок або правильному спуску курка з бойового взводу [5].

Екстремальні і напружені ситуації, з якими доводиться стикатися співробітникам поліції, вимагають негайної дії, як правило, в умовах жорсткого дефіциту часу, справляючи тим самим великий вплив на поліцейських. Одним з видів екстремальних ситуацій, з якими стикаються співробітники поліції, є ситуація застосування вогнепальної зброї на ураження [4, 9].

Аналіз випадків застосування і використання вогнепальної зброї співробітниками поліції, дозволяє зробити висновок про відсутність стійких навичок прицільної міткої стрільби, в тому числі по рухомій цілі, в обмежений час, після фізичного навантаження, в умовах недостатньої видимості, а також недостатній рівень теоретичної та психологічної підготовки [2, 8].

Зауважимо, що на перших заняттях з вогневої підготовки у стрілецькому тирі або електронних стрілецьких тренажерах, особам які навчаються рекомендується здійснювати натискання на спусковий гачок серединою подушки нігтьової фаланги, тому що саме вона є найбільш чутливою частиною пальця.

Перший варіант виконання даної вправи полягає в тому, щоб здобувач не змінив положення зброї, наведеної на ціль при натисканні на спусковий гачок. Особливість даної вправи полягає у тому, що здобувач натискає і відпускає спусковий гачок з таким зусиллям, щоб курок не зривався з бойового взводу, тобто виконує «вижим» тільки вільного ходу на спусковому гачку [6].

Другий варіант виконання цієї вправи полягає в тому, щоб навчитись наводити на ціль зброєю і виконувати прицільний постріл вхолосту. При цьому важливо, щоб здобувач контролював становище частин прицільного пристрою після пострілу, тобто робив позначку пострілу.

При використанні електронних стрілецьких тренажерів у методиці викладання вогневої підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання поряд з відпрацюванням окремих елементів удосконалюється техніка стрільби загалом, одночасно розвиваються необхідні фізичні та психічні якості.

Електронний стрілецький тренажер не усуне страх справжнього тирю, бойової зброї, пострілу, тому психологічну підготовку до роботи на вогневому рубежі викладач має проводити за умов стрілецького тирю.

Незважаючи на те, що в роботі з електронними тренажерами є як позитивні, так і негативні моменти, одним із найважливіших елементів у методиці викладання вогневої підготовки залишається постійний контроль з боку викладача [1].

Як би багато і як довго і результативно не навчалися здобувачі на електронних стрілецьких тренажерах, роботу з бойовою зброєю та стрільбу бойовими патронами в тирі або на стрільбищі ніщо не зможе замінити, навіть масогабаритні макети зброї. Але, на наш погляд, робота та тренування на електронних стрілецьких тренажерах є важливим етапом у підготовці стрільця щодо звикання до бойової стрільби.

Перш ніж приступати до стрільби і новачки, і досвідчені стрілки повинні виконати вправи на електронних стрілецьких тренажерах. Не можна допускати того, щоб здобувачі виконували підготовчі вправи самостійно та безконтрольно. Постійний контроль з боку викладача необхідний для того, щоб негайно та своєчасно реагувати на помилки, які здійснюються здобувачами, та виправляти їх.

Статистика випадків реальних вогневих контактів показує, що система професійної підготовки співробітників поліції повинна включати в себе три взаємопов'язаних складових: базова підготовка для швидкого і точного ураження цілі на відстанях від 1 до 25 метрів; правова підготовка, необхідна для миттєвої оцінки обстановки і прийняття вірного рішення на застосування або використання зброї; психологічна підготовка.

У зв'язку з переліченим вище слід зазначити, що в даний час практичні вправи для проведення занять з вогневої підготовки, які регламентовані та рекомендовані відповідними нормативно-правовими актами не відповідають реальним умовам та ситуаціям застосування вогнепальної зброї, що відбувається на практиці.

У зв'язку з цим необхідно враховувати та розробляти спеціальні вправи професійно-прикладного характеру, що відповідають умовам оперативно-службової та службово-бойової діяльності в умовах воєнного стану:

- вправи з умовами швидкого вогневого контакту (спрямовані на своєчасне вилучення зброї, переведення її в бойове становище та здійснення

пострілу);

– вправи з використанням коротких дистанцій вогневого рубежу (1–3 метри);

– виконання вправ зі стрільби у засобах індивідуального захисту (бронежилеті та шоломи);

– стрільба в умовах обмеженої видимості.

Також можна позначити деякі методи підвищення ефективності проведення занять з вогневої підготовки, а саме:

– рекомендується поділ великої групи (25-30 осіб) на підгрупи (12-15 осіб) за рівнем підготовленості:

1) успішно встигаючі;

2) слабо встигаючі.

Перша група займається колективно, у другій більше уваги приділяється індивідуальній роботі зі здобувачами;

– для досягнення цілей навчального процесу з вогневої підготовки необхідно застосовувати такі засоби: фізичні вправи; уявні вправи; технічні засоби, засоби моделювання.

Висновки. Отже, розглянуто нові підходи щодо викладання вогневої підготовки під час воєнного стану. Головними проблемами у використанні та застосуванні вогнепальної зброї здобувачами закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання є обставини правомірного використання вогнепальної зброї; низька професійно-психологічна підготовка; відсутність навичок проведення тактично-теоретичних дій зі зброєю; невпевненість, невміння користуватися зброєю; ігнорування заходів безпеки; відсутність результативного методу навчання застосування зброї у типових ситуаціях; погана правова підготовка особового складу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Матросов М.В., Атаманенко І.О., Арабаджи О.М. Методичні рекомендації щодо викладання вогневої підготовки в підрозділах Національної гвардії України. *Молодий вчений* № 11 (75) (2019). с. 146–150.
2. Мислива О., Лопаєва О. Оптимізація вогневої підготовки поліцейських. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матеріали V Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2021. с. 210–212 URL: er.dduvs.in.ua/handle/123456789/6346.
3. Бодирев Д., Лопаєва О. Особливості вогневої підготовки поліцейських на початкових етапах навчання. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України в умовах воєнного стану. Збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції (30

червня 2022 р. м. Дніпро, ДДУВС). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. с. 14-15. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10467/1/3.pdf>.

4. Ульянов О.І., Конєв О.Ю. Теоретико-методологічні засади удосконалення викладання вогневої підготовки у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. *Південноукраїнський правничий часопис* № 3 2019 ОДУВС. с. 191–194 URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/3/48.pdf>.
5. Воробець Х.О. Використання новітніх методик під час викладання дисципліни «вогнева підготовка» у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Збірник наукових праць* (м. Харків, 31 травня 2019 року), с. 316–318 URL: univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/86.pdf.
6. Казначеев Д.Г., Мінченко О.В. Удосконалення вогневої підготовки поліцейських. Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: зб. тез II Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 жовтня 2021 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. с.20–22.
7. Valieiev, R., Pokaichuk, Y., Zhbanchyk, A., Polyvaniuk, V., Nykyforova, O., & Nedria, K. In the Search for the Golden Mean: Students` Satisfaction with Face-to-Face, Blended and Distance Learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. 13 (1), 20–40. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/357> URL: <https://www.lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/3039> <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/357>.
8. Казначеев Д.Г., Лопаєва О.М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*. 2018. № 4 (97). С. 82–85. URL: <https://er.dduvs.in.ua/xmlui/handle/123456789/3221>.
9. Волков Ю.М., Казначеев Д.Г. Актуальні проблеми застосування вогнепальної зброї поліцейськими в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання*. www.isej.org.ua/ № 4. 2020. С. 142–145. URL: http://www.isej.org.ua/4_2020/35.pdf.